

УДК 378.147.091.33:811.11(438)

DOI 10.31652/2415-7872-2022-72-81-86

ОЛЕНА МАТІЄНКО

orcid.org/0000-0002-4007-3437

e-mail: e_matienko@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ОЛЕГ ЯЦИШИН

orcid.org/0000-0003-4645-6145

e-mail: oleg_yatsyshin@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТАХ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

У статті розглянуто практичний досвід підготовки майбутніх учителів іноземних мов за модульною системою навчання в університетах Республіки Польща, здійснено аналіз сучасних методичних підходів до впровадження в навчально-виховний процес теоретичних і практичних форм навчання. Детально проаналізовано першу модульну групу, яка виконує функцію створення аксіологічного підходу в педагогічній діяльності, що є базовою складовою всієї педагогічної діяльності та професійної компетентності вчителя іноземних мов. Досліджено, що опанування програмою модульного навчання передбачає п'ять етапів: розпізнання та ідентифікація; дослідницький; презентації; теоретичні концепції та формальної теорії.

Ключові слова: майбутній учитель іноземної мови, модульне навчання, мікромодулі, досвід Республіки Польща, педагогічна освіта.

OLENA MATIENKO

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical
University,
Ostrozhskoho str. 32, Vinnytsia

OLEG YATSYSHIN

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Ostrozhskoho str. 32, Vinnytsia

PECULIARITIES OF TRAINING PRE-SERVICE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS IN THE MODULAR SYSTEM OF EDUCATION AT UNIVERSITIES OF THE REPUBLIC OF POLAND

The article analyzes the experience of training pre-service foreign languages teachers in the modular system of education at the universities of the Republic of Poland.

The article notes that the modulation of studying courses allows students to use and combine certain academic sections in accordance with their interests, to get acquainted with the basics of scientific knowledge, to transfer the results of scientific research into practice as efficiently as possible. The main idea of pedagogical education in Poland is the freedom of independent search, development of independent awareness and relevant personal qualities, such as: development of critical thinking, readiness for independent scientific activity, improvement of professional knowledge and its use in practice.

The modular pedagogical training program consists of three modules and twelve micromodules that form a structural and functional methodological integrity. The formal structure of the module consists of its name, definition, function of the corresponding professional dimension, as well as the list of learning categories to be implemented, with the presentation of the detailed essence of education, with suggestions on the method of education, the list of tasks for the student and the list of necessary literature.

The first modular group, which performs the function of creating an axiological approach in pedagogical activity, which is a basic component of all pedagogical activity and professional competence of a pre-service foreign languages teacher, is analyzed.

The modular training program involves five stages. The first stage is the recognition and identification of the specified knowledge and experience. The second stage consists in the research realization of the task. The third stage is the presentation of the research. The fourth stage involves the acquisition of a larger theoretical base; it emphasizes the theoretical concept. The fifth stage involves the introduction of a certain section of the academic literature or a teacher's lecture. At this stage, the requirement to identify connections between separate theoretical statements of the formal theory is important.

Key words: pre-service foreign language teacher, modular training, micromodules, experience of the Republic of Poland, teacher education.

Сучасна система вищої освіти України знаходиться на етапі сутнісної трансформації та вдосконалення в реаліях глобалізованого суспільства ХХІ століття й спрямовується на пошук найефективніших методів, способів і форм підготовки професійно досконалого вчителя як

провідника майбутнього покоління, як гуманістичного суб'єкта, здатного до самоаналізу й саморозвитку, та підготовленого до професійної мобільності відповідно до вимог часу.

Пошук найоптимальніших концептуальних підходів щодо професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови зумовлюють зростання наукового інтересу до вивчення досвіду закладів вищої освіти західних країн, зокрема, Республіки Польща. Це викликано іще й тим, що Україна й Польща мають багато спільного у своєму соціальному, історичному та культурному розвитку. Окрім того, Польща - одна із перших країн, членів ЄС, яка уже впровадила реформи в галузі професійної підготовки майбутніх учителів, та її досвід може стати джерелом цінних узагальнень щодо розвитку освіти України на часі її входження в спільний європейський освітній простір [5, с. 197].

На науково-теоретичному рівні проблему методології порівняльної педагогіки відображено у працях О. Антонової, С. Вітвицької, О. Дубасенюк, Н. Лавриченко, Н. Ничкало, С. Сисоєвої та ін; професійну підготовку вчителів висвітлено в роботах А. Алексюк, І. Зязюн, О. Коберник, К. Кузь, В. Майборода, Н. Побірченко, М. Ярмаченко та ін. Вагомими також є праці таких польських учених, як: Ч. Банах, З. Вятровський, К. Денек, С. Качор, Г. Квятковська, А. Котусевич, Т. Левовицький, С. Мешальський, Я. Морітз, Т. Новацький, В. Оконь, Д. Обідняк, М. Охманський, Д. Панковська, Й. Пекарський, Х. Хамер Ф. Шльосека та ін. Вивчення досвіду підготовки майбутніх учителів іноземних мов за модульною системою в університетах Республіки Польща, на наш погляд, може бути цікавим і корисним для впровадження у професійну освіту закладів вищої освіти України. Академік НАПН України Н. Ничкало, яка узагальнила теоретичні доробки польських науковців (Т. Новацького, Т. Левовицького, З. Вятровського, С. Качора, Ф. Шльосека та ін.) стверджує, що «розвиток творчої співпраці науковців України і Польщі, реалізація спільних дослідницьких проєктів, порівняльний аналіз компетентностей, програм і методик, врахування результатів завершених міждисциплінарних досліджень з професійної педагогіки... сприятиме взаємозбагаченню систем професійної освіти і навчання наших країн» [4, с.18].

Метою нашої статті є аналіз досвіду підготовки майбутніх учителів іноземної мови за модульною системою навчання в університетах Республіки Польща та детальний розгляд першої модульної групи, що виконує функцію створення аксіологічного підходу до педагогічної діяльності вчителя.

Головною метою педагогічної освіти в університетах Республіки Польща є досягнення випускниками полівалентної професійної компетентності, яка могла б забезпечити їм більшу мобільність та адаптивність на ринку праці. Поняття «освіта» в науковому польському просторі визначається як:

- усі процеси та взаємодії, метою яких є зміна людей, особливо дітей, відповідно до ідеалів та цілей освіти, що склалися в суспільстві [9];
- процес передачі знань, навичок, цінностей та норм перебування в соціумі, культурного надбання «за допомогою мережі соціальних інститутів» має безперервний характер [10, с. 149];
- соціальна цінність, капітал та надія, а також «значуща місія щодо втілення окреслених завдань» [6, с. 111].

У польській педагогічній енциклопедії зазначається, що для того, щоб здійснити якісну професійну підготовку майбутніх учителів, варто враховувати: а) сучасний зміст функціонування системи освіти; б) кардинальні зміни щодо вимог виконання функцій учителя; в) обумовленість трансформації концепції освіти соціальними змінами та викликами [7].

Для досягнення мети освіти було розроблено модульне навчання, яке дозволяє сконструювати і втілити проблемно-тематичні блоки професійної підготовки, максимально наближені до вимог ринку праці. Зарубіжні науковці розглядають модуль як функціональний вузол, логічно завершену одиницю змісту, тематично взаємопов'язаний предметний або міжпредметний блок, що викладається за єдиним планом, супроводжується практичними заняттями і практичною роботою та обов'язково завершується перевіркою знань у формі тестування або іспиту [8].

Модулювання курсів навчання надає можливість студентам використовувати й комбінувати певні навчальні розділи відповідно своїх інтересів, знайомитись з основами наукових знань, максимально ефективно переносити отримані результати наукових досліджень на практику. Головною ідеєю педагогічної освіти Польщі є свобода самостійних пошуків, розвиток незалежного усвідомлення і відповідних особистісних якостей, як-от: розвиток критичного мислення, готовність до самостійної наукової діяльності та удосконалення професійних знань і використання їх на практиці.

Розглянемо детальніше систему модульного навчання майбутніх учителів (особливу увагу приділимо першій модульній групі), яку використовують в університетах Республіки Польща.

Отже, модульна програма педагогічного навчання складається з трьох основних модулів та дванадцяти мікромодулів, які утворюють структурну й функціональну методичну цілісність. Формальна структура модуля складається з його назви, визначення, функції відповідного професійного виміру, а також з переліку навчальних категорій, які будуть реалізовані, з

представленням детальної суті навчання, з пропозиціями щодо способу навчання, переліку завдань для студента та списку необхідної літератури.

У своєму науковому дослідженні Я. Морітз (університет Кракова) наводить приклад, або, за його словами, екземпліфікацію, одного з мікромодулів, що відносяться до першої модульної групи, зорієнтованої на реалізацію аксіологічного принципу педагогічної діяльності, і зауважує, що «екземпліфікація є настільки вичерпною, що може зорієнтувати кожного в структурі програми» [3, с. 315].

Перша модульна група виконує функцію створення аксіологічного підходу до педагогічної діяльності, що є базовою складовою усієї педагогічної діяльності та професійної компетентності учителя іноземної мови, зокрема. Група цих модулів складається з чотирьох мікромодулів, які орієнтовані на:

- формування у вчителя ставлення до себе самого як до індивідуальності, тобто вчитель – як цінність;
 - формування в учителя гуманістичних міжособистісних відносин, передбачає зв'язок «людина-людина»;
 - формування гуманістичного ставлення до речей, тобто зв'язок «людина-світ речей» [2, с. 110].
- Наведемо зразок мікромодуля в цілому з його психолого-педагогічним та методичним змістом.

Назва мікромодуля: Формування вчительської діяльності.

Реалізована категорія цінностей: цінності аутентичні (особистісні).

Зміст навчання: 1. Особистість як цінність, пізнання власних можливостей розвитку, стимуляція розвитку вчительської індивідуальності. 2. Автономія та її обмеження педагогічної діяльності. 3. Свобода й відповідальність учительської діяльності, почуття вправності вчителя. 4. Психічна незалежність учня (проблема депривації та індоктринації). Принципи діалектичного напруження між автономією учня і програмним впливом учителя. Почуття зовнішнього контролю (детермінація), почуття внутрішнього контролю (усвідомлення вправності). 5. Внутрішній контроль як регулятор учительської поведінки (стійкість учителя щодо складних ситуацій, допитливість, уміння передбачати наслідки власних учинків), піддатливість учителя впливам (відкритість як умова еластичності мислення й дій), а водночас власна невразливість (закритість на впливи деструктивні, дестабілізуючі), свідомо охорона самого себе. 6. Формування індивідуального стилю, що передбачає: приведення в дію процесу авторефлексії, самопізнання, ставлення до структури «Я» як до системи інформації, заінтегрованої на власній особі; моделювання – проєктування індивідуальної програми навчання майбутніх учителів; усвідомлення індивідуальних позитивних пізнавальних й особистісних рис як основ власного стилю дій; усвідомлення власних обмежень, спроби їх подолання; симуляція педагогічних ситуацій, які вимагають прийняття складних рішень, наприклад, конфлікт інтересу суспільного та індивідуального; антиципація (передбачення, прогнозування) визначених наслідків поведінки; аргументація власних і чужих становищ; порівняння різних станів, явищ, процесів [3, с. 316-318].

В основу процесу навчання за модульною системою підготовки вчителів Республіки Польща покладено не лише викладення готових змістів, а навчання способам виконання різноманітних дій та інтелектуальних робіт, які інспіровані комплексом відповідно підготовлених завдань. Наприклад:

- виконайте порівняльний аналіз різних категорій свободи (на основі прочитаної літератури) та вкажіть їхню освітню імплікацію;
- уявіть себе працюючим учителем. Як при організації процесу навчання ви реалізуватимете принципи дотримання автономії учня;
- розв'яжіть проблему. Маєте ситуацію із виразним конфліктом мотивів. Якщо оцінити учня завищеною оцінкою (на «виріст»), враховуючи його умови й особливості його індивідуального розвитку, можна отримати назву поблажливого вчителя та навіть малозначного в ієрархії шкільних авторитетів. Якщо натомість оцінити негативно, не враховуючи індивідуальну ситуацію учня, можна отримати назву вимогливого вчителя. Як би ви вчинили б і чому?;
- із власного досвіду вкажіть характерні риси, які були вирішальними, на вашу думку, в учителів, які мали авторитет;
- розробіть індивідуальний список завдань, з якими хотіли б ознайомитися під час навчання;
- виконайте розпізнавання мотивів (власних і своєї академічної групи) вибору вчительської професії;
- укажіть джерела отримання знань людиною про себе і виконайте їхній критичний аналіз;
- маєте справу з учнем, в якого занижена самооцінка. Як би ви вчинили, щоб підвищити його почуття цінності.

У концепції модульного навчання майбутніх учителів іноземної мови самостійна робота у вигляді конкретних дій та вправ становить істотний елемент структури програми. Лише особистий внесок студента в отримання знань є найбільш корисним і цінним. Важливо, щоб завдання стимулювало різноманітність дій інтелектуальних та прагматичних. Власне на рівні завдань для

студентів, теоретичні принципи модульної концепції навчання, отримуються і конкретизуються. Завдання є посереднім етапом між теоретичною та практичною педагогічною діяльністю, наближуючи студента до шкільної реальності, згладжуючи автономію між теорією та практикою.

Опанування програмою модульного навчання передбачає декілька етапів.

Згідно із прийнятим твердженням, що істотним матеріалом для навчання є знання й досвід студента, першим етапом роботи над програмою є *розпізнання та ідентифікація* зазначених знань і досвіду. Це здійснюється за допомогою отримання студентами певного комплексу завдань, які будуть предметом їхньої роботи. Завдання створюють відповідну структуру, яка належить до ключових елементів вчительських кваліфікацій. Метою завдань є розпізнавання обсягу знань і досвіду, які вже має студент.

Для унаочнення методу роботи із програмою наведемо приклад одного із завдань з мікромодулю «Формування вчительської індивідуальності та способи її розвитку». Метою даного мікромодуля є виконання вступних вправ на виявлення авторефлексії, дослідницьких умінь, наприклад, проведення анкетування, інтерв'ю тощо. Зміст завдання: «Виконайте розпізнання мотивів вибору спеціальності собою та колегами з групи». Студент, який хотів би розв'язати це завдання, задумується над факторами, які взагалі мають вплив на прийняття життєво важливих рішень, у тому числі виокремлює ті, які мали вплив на його особисте рішення, робить порівняння.

Другий етап роботи полягає в *дослідницькій* реалізації завдання. Студент має підготувати гіпотетичний список мотивів вибору вищої освіти. Бажаючи розпізнати мотиви членів своєї групи, він повинен розробити питання для анкетування, потім провести інтерв'ю, порівняти із власними мотивами, зробити їхню попередню інтерпретацію та підготуватися до представлення своїх спостережень перед групою під час семінарського заняття.

Третій етап роботи, який полягає у *презентації* дослідження, спрямований на їхню подальшу структуралізацію. Презентація результатів може мати різні форми. Студент, виступаючи з рефератом, інформує про те, які він отримав знання та уміння. На рівні контактів виявляються перші спроби узагальнень, які створюють елементи теорії. Наприклад, студент робить поділ мотивів, виокремлюючи різні їх категорії. Викладач може ввести поняття мотивації (безпосередньої, опосередкованої, зовнішньої, внутрішньої тощо), може також познайомити студентів з іншими класифікаціями. Метою цієї роботи є не так як пізнання теоретичного матеріалу, як усвідомлення того, які саме теоретичні положення виявляються у цих діях, а головне – те, до чого дійшов студент власним зусиллям, має в науці свою назву й визначення. Шлях до теорії, що веде від практики, творить теорію більш зрозумілою й доступною, водночас тісно пов'язаною з практикою.

Четвертий етап передбачає здобуття більшої теоретичної бази. Студенти розв'язують завдання, нагромаджуючи багато емпіричних фактів. Це вимагає від них концентрації мисленнєвих дій на вибраних завданнях для того, щоб зробити певні узагальнення. На цьому етапі роботи у програмі робиться акцент на *теоретичній концепції*. Вона повинна бути для студентів більш зрозумілою. Тому викладач заохочує студентів не лише до уміння репрезентувати явища, події, а й до «абстрактної інтерпретації» (до аналізу певного збігу обставин), до трактування відомих теоретичних фактів, до пошуку зв'язку між різними теоретичними підходами, поглядами, позиціями тощо. У цій фазі роботи студенти повинні усвідомити, що теорія може бути тісно зв'язана з їхнім суб'єктивним досвідом практичної діяльності.

П'ятий, останній, етап передбачає введення певного розділу з навчальної літератури або лекцію викладача. На цьому етапі важливою є вимога виявлення зав'язків між окремими теоретичними викладеннями *формальної теорії*. Це можна виконувати в різний спосіб, наприклад, пізнання відповідності між теоретичними твердженнями або за дослідженнями студентів. Цікавими є випадки, коли студенти помічають суперечність між формальною теорією та їхнім досвідом. Таким чином, створюють природні умови для пізнання характерних рис загальної теорії та певних категорій і положень, які формулює педагогічна наука. Треба визнати той факт, що не кожне явище може бути вивчене та пояснюване таким чином. Теорія має загальний характер, і це її конститує.

За висновками польських науковців (А. Котусевич і Г. Квятковська), які розробили та впровадили в навчальний процес університетів Польщі цю модульну програму підготовки майбутніх учителів іноземних мов, кількарічна робота за цією програмою дозволила збагатити їхній досвід суттєвими спостереженнями й висновками. Так, попередньо прийняті принципи були доповнені наступними важливими положеннями:

1. Навчання майбутніх учителів іноземної мови повинно мати *випереджувальний характер*. Завдання мають попереджувати реальність практичної діяльності педагога. Особливої уваги вимагають теми досліджень, які пропонують студентам, їхня типологія та рівень складності має бути адекватними педагогічній практиці. Легкість, неproblemатичність навчання, неочевидність і неточність думок визначають затримку в рівні сприйняття вчителем змісту педагогічних подій – це часто спрощене сприйняття. У зв'язку з цим, завдання, які виконує студент, повинні бути продумані так, щоб той, хто їх виконує, усвідомлював відстань між тим, що майбутній учитель іноземної мови вже знає та вміє, і тим, що від нього вимагають. Низькі вимоги під час навчання в закладі вищої

освіти формують помилковий образ педагогічної праці й прирікають випускника на невдачі та розгубленість перед шкільною реальністю на початку його професійної діяльності.

2. Умови, в яких студент здобуває *теоретичні знання*, мають максимально *наближатись* до умов, в яких він може ці знання *практично застосовувати*. У цьому наближенні є проблема ефективності професійного педагогічного навчання. За досвідом польських розробників модульної програми, виявляється, що студенти настільки легко вживають теоретичні поняття у практичній діяльності, наскільки меншою є різниця між умовами, в яких вони отримували теоретичні знання, та умовами, в яких вони їх застосовували [3, с. 321]. Виявилось, що зв'язок між мисленням та діяльністю заслуговує на цілком інший погляд. Помилковим є традиційний підхід до теорії як до абстрагованої реальності, тоді як практика вважалася чимось конкретним. Це призводить до того, що засвоєна теорія залишається відокремленою від практики, із чим стикається випускник університету, молодий учитель у школі.

3. Реалізація модульної програми засвідчила також суттєве неузгодження між стійкими знаннями й уміннями та формально здобутими знаннями. Важливим аспектом програми є *виведення освітньої користі з обсягу суб'єктного досвіду* кожного студента. Знання можуть бути життєдайною основою навчання, а можуть також це навчання ускладнювати. У цій ситуації виникає необхідність корекції знань у спосіб деконструкції, що значить ідентифікацію принципів будови програми. «Як свідчать дослідження, порушення її структури не є легким. Комплекси знань є закритими й конкретними. Вербально-абстрактійні комуніканти не завжди мають контакт з їхніми уявленнями. Виявляється, що в таких ситуаціях більш відповідним є *використання конкретно-образного коду*, «мови» досвіду, в якому конкретність інформації не тільки полегшує контакт з прихованими знаннями, але через застосування відповідних коментарів дозволяє ввести в дію інтелектуальні операції» [3, с. 322]. Натомість, застосування під час навчання, наприклад, інструкцій, які рекомендують категоризувати й назвати певні резерви поточних знань, приводить у дію вербальний код, який може бути для студента незрозумілим, завдяки чому не викликає зацікавлення. Проте та ж сама інформація, що представлена конкретно-образним кодом, активізує минулий багаж знань [1, с. 54]. Виявляється, що спонукання до показу образів, які пов'язані з попереднім досвідом майбутніх учителів, легше приводить у дію рефлексію над знаннями, що їх опановують майбутні фахівці.

Значної уваги при реалізації модульної програми навчання майбутніх учителів іноземної мови польські педагоги надавали способу передавання студентами їхнього власного досвіду. Вербалізація суб'єктного досвіду здійснювалась у різний спосіб. Це залежало від аудиторії, до якої звертався доповідач, а також від усвідомлення сподівань тих осіб, які слухали. Як свідчать спостереження, найбільш повною особистісно спрямованою була взаємодія у групі, склад якої не перевищував 3-4 особи. Натомість вербалізація суб'єктного досвіду, спрямована до всієї групи учасників семінару в присутності викладача, була більш схематична, безособова, сконцентрована більше на правильності форми презентації, ніж на цінності змісту.

Висновки. Узагальнюючи спостереження за впровадженням вищезгаданого мікромодуля в навчально-виховний процес в університетах Республіки Польща, можна виокремити його важливі позитивні складові, а саме: психолого-педагогічний компонент змісту та проблемно-діалогічне методичне оснащення, що має гуманістичну загальнопедагогічну спрямованість у професійній підготовці сучасного майбутнього вчителя будь-якого фаху. Водночас, варто зауважити, що мають місце певні недоліки: по-перше, надто мало уваги приділено формуванню комунікативної компетентності вчителя іноземної мови, яка має особливу психолінгвістичну та лінгводидактичну специфіку, тому зміст модуля, на нашу думку, повинен бути відповідно скорегований; по-друге, форми проведення практичних занять, презентацій, конференцій потрібно обов'язково частково або повністю (залежно від рівня підготовленості аудиторії) здійснювати іноземною мовою, застосовуючи метод мовленнєвого тренінгу.

Перспективи подальших наукових досліджень убачаємо в аналізі другої та третьої модульних груп підготовки майбутніх учителів іноземної мови в університетах Республіки Польща, узагальненні позитивних результатів досягнення, виокремленні недоліків, а також висвітленні шляхів можливого часткового впровадження досвіду Республіки Польща щодо модульного навчання в систему фахової підготовки майбутніх учителів іноземної мови в ЗВО України.

Література

1. Квятковська Г. Еволюція особистісної педагогіки. Warszawa, 2002. 147 с.
2. Матієнко О., Бардашевська Ю. Аксіологічний підхід у підготовці майбутніх учителів іноземних мов до педагогічної взаємодії (з досвіду університетів Республіки Польща). *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2020. Вип. 57. С. 107–113.
3. Морітз Я. Система професійної підготовки вчителя та напрями оптимізації в обставинах розвитку сучасної освіти в Польщі: дис. ... д-ра. пед. наук. Краків, 2005. 675 с.

4. Ничкало Н. Г. Развитие профессиональной освіти в условиях глобализационных та интеграционных процессов : монография. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.
5. Павленко В. В. Особенности подготовки майбутнього вчителя в Республике Польша в контексте поликультурного підходу. *Проблеми освіти: Збірник наукових праць*. Вінниця–Київ, 2015. Вип. 82. С. 196–203.
6. Banach Cz. Społeczeństwo polskie wobec wyzwań transformacji systemowej. Koreferaty / Komitet Prognoz «Polska XXI wieku» przy Prezydium PAN. Warszawa: Wydaw. Komitet Prognoz Polska 2000 plus, 1998.
7. Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku. T. 2 / red. Tadeusz Pilch. Warszawa: Wydaw. Akademickie «Żak», 2003. 1114 s.
8. Huber L. Modularisierung und Creditsysteme in der Lehrerbildung. Duisburg, 2001. S.28-57.
9. Okoń W. Nowy słownik pedagogiczny. Warszawa: Wydaw. Akademickie «Żak», 1998. 336 s.
10. Polityka społeczna. Materiały do studiowania / red. A. Rajkiewicz, J. Supińska, M. Księżopolski. Katowice: «Śląsk», 1998, 304 s.

References

1. Kvyatkovs'ka H . Evolyutsiya osobystisnoyi pedahohiky [Evolution of personal pedagogy]. Varshava, 2002. 147s.
2. Matiienko O., Bardashevs'ka YU. Aksiologichnyy pidkhid u pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov do pedahohichnoyi vzayemodiyi (z dosvidu universytetiv Respubliki Pol'shcha) [Axiological approach in preparing future teachers of foreign languages for pedagogical interaction (from the experience of universities of the Republic of Poland)]. Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy. 2020. Vyp. 57. S. 107-113.
3. Morits YA. Systema profesiynoyi pidhotovky vchytelya ta napryamy optymizatsiyi v umovakh rozvytku suchasnoyi osvity v Pol'shchi:dys...dokt. ped.nauk [The system of professional teacher training and directions of optimization in the circumstances of the development of modern education in Poland: diss. ... Dr. ped. of science]. Krakiv, 2005. 675s.
4. Nychkalo N.H. Rozvytok profesiynoyi osvity v umovakh hlobalizatsiynykh ta intehtatsiynykh protsesiv: monohrafiya [Development of professional education in the conditions of globalization and integration processes]. K.: Vydavnytstvo NPU imeni M.P.Drahomanova, 2014. 125 s.
5. Pavlenko V.V. Osoblyvosti pidhotovky maybutn'oho vchytelya v Respublitsi Pol'shcha v konteksti polikul'turnoho pidkhodu [Peculiarities of future teacher training in the Republic of Poland in the context of a multicultural approach]. Problemy osvity: Zbirnyk naukovykh prats'. Vinnytsya-Kyyiv, 2015. Vyp.82. S. 196-203.
6. Banach Vol. Pol's'ke suspil'stvo pered vyklykamy systemnoyi transformatsiyi. Lystuvannya / Komitet prohnosiv «Pol'shcha KHKHI stolittya» pry Prezydiyi Pol's'koyi akademiyi nauk. Varshava: Vydav. Prohnosnyy komitet Pol'shcha 2000 plyus, 1998.
7. Pedahohichna entsyklopediya 21 stolittya. T. 2 / red.Tadeush Pil'kh. Varshava: Vydav. Akademichnyy «Zhak», 2003. 1114 s.
8. Huber L. Modularisierung und Creditsysteme in der Lehrerbildung. Duysburh, 2001. S. 28-57.
9. Okoń W. Novyy pedahohichnyy slovnyk. Varshava: Vydav. Akademichnyy «Zhak», 1998. 336 s.
10. Sotsial'na polityka. Navchal'ni materialy / red.: A. Raykevych, YA. Supins'ka, M. Ksenzhopol's'kyy. Katovitse: «Sileziya», 1998, 304 s.

УДК 374.14/268(14.4)

DOI 10.31652/2415-7872-2022-72-86-92

НАДІЯ ОПУШКО

orcid.org/0000-0002-3013-2675

hmarka52@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ДУАЛЬНА СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Дуальна професійна освіта – унікальна, та, як виявилось, перспективна форма підготовки кваліфікованих фахівців у багатьох країнах світу. Вивчення німецької практики нормативно-правового регулювання професійної освіти є важливим для подальшого розуміння суті дуального навчання. Дуальність в здобутті професійної освіти є стратегічним напрямом діяльності німецького уряду, що проявляється в усебічному правовому регулюванні освітніх питань за дуальною формою навчання в різних галузях законодавчої ініціативи. За організацією співпраці здобувачів освіти, закладів освіти та навчальних підприємств здійснюють контроль як державні інституції (Федеральне Міністерство освіти Німеччини, профспілки та ін.) та недержавні організації.

У статті представлено характеристику нормативно-правового забезпечення дуальної системи професійної освіти в Німеччині. Використовуючи методи узагальнення, систематизації та порівняння,